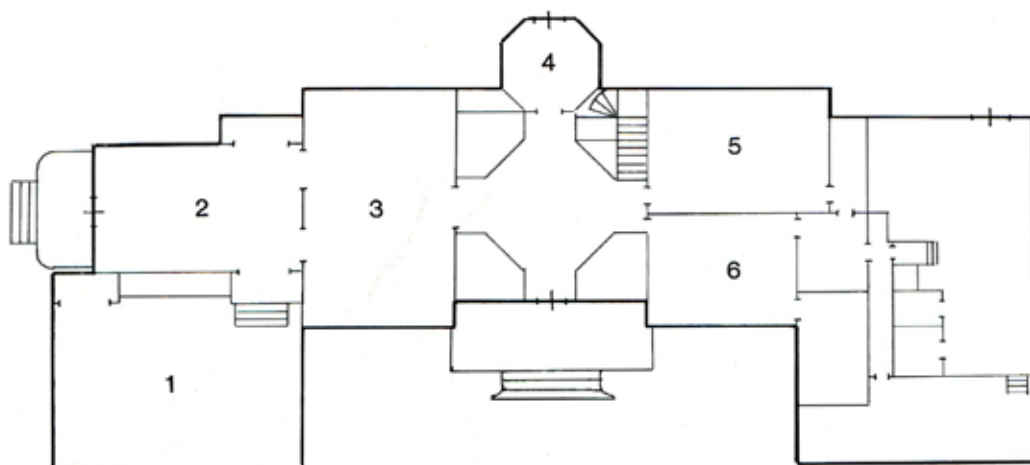

► *Plattegrond van de Hartekamp, gebaseerd op bouwtekeningen uit 1921.*

▼ *De balzaal van De Hartekamp in de zuidelijke vleugel. De kast rechts naast de schouw bevindt zich tegenwoordig in het Rijksmuseum.*

In de de zuidelijke zijvleugel van het gebouw (nr. 1 op de plattegrond) bevonden zich de meeste kunstwerken. In de gang naar deze zijvleugel stond een pseudo boekenwand die via een geheime procedure toegang gaf tot de kluis waarin de juwelen van mevrouw Von Pannwitz opgeborgen waren.

Catalina Von Pannwitz stond bekend als een charmante gastvrouw die tijdens haar verblijf op *De Hartekamp* vele

prominente gasten ontving, onder wie prins Hendrik, prins Bernard en prinses Juliana. Keizer Wilhelm II is maar liefst 103 keer bij Panni (haar koosnaam) op bezoek geweest. In 1940 trouwde haar dochter Ursula in de Nederlands-Hervormde Kerk van Bennebroek met de graaf van Chichester. Prins Bernard en prinses Juliana, die in 1937 getrouwd waren, kwamen het jonge echtpaar persoonlijk feliciteren.

▲ Bloemenmagazijn Van Empelen aan de Binnenweg, afgebroken in 1966 voor de bouw van de Kijkgriep (Dekamarkt).

hoveniersbedrijf en dat werd met recht een bloeiende zaak. Zo wist de katholiek betrokken Van Empelen – hij bekleedde diverse functies in het kerkbestuur van de Heemstedse Bavokerk – het onderhoud van de kloostertuinen en kerkterreinen naar zich toe te trekken. En vanwege de vele opdrachten uit de bollenstreek kwam er een vestiging in Lisse bij. Op een terreintje aan de Kastanjelaan en later achter wasserij Van Houten aan de Blekersvaart waren zijn kwekerijen.

Vennootschap

In 1907 kwam Gerrit Jan van Dijk (1882-1970) als tuinarchitect bij hem in dienst. De twee konden het goed met elkaar vinden, wat resulteerde in de oprichting van de vennootschap Van Empelen en Van Dijk in 1914. Ze vestigden zich een paar jaar later met een kwekerij aan de Zandvoortweg in Aerdenhout, pal naast de grens met Heemstede.

De in 1898 geboren Carl van Empelen nam in 1925 de leiding van de zaak aan de Binnenweg van zijn vader over. Pieter Johannes kon zich nu geheel richten op de vennootschap met Van Dijk. In 1963 werd 'Bloemenmagazijn Van Empelen', inmiddels overgenomen door Carl van Empelen junior, opgeheven. Het pand werd een paar jaar later afgebroken om plaats te maken voor de Kijkgriep.

In 1935 trok de toen 63-jarige Pieter Johannes van Empelen zich terug uit de vennootschap, waarop deze werd ontbonden. Compagnon Gerrit Jan van Dijk ging apart onder de vertrouwde naam verder.

Gedurende de oorlogsjaren liepen de bedrijfsactiviteiten een grote klap op. In 1944 moesten op bevel van de Duit-

Blijkens akte, den 10 November 1914 ten overstaan van den ondergeteekenden, te Heemstede gevestigden Notaris verleden, hebben de Heeren **PETRUS JOHANNES VAN EMPELEN**, bloemist te Heemstede en **GERRIT JAN VAN DIJK**, bloemist, te Aerdenhout, gemeente Bloemendaal, met elkander aangegaan een vennootschap onder de firma „Van Empelen en Van Dijk” gevestigd te Aerdenhout, gemeente Bloemendaal, ten doel hebbende den handel in — en de levering van alle daartoe noodige Zaden, Planten en Gewassen en verdere benodigdheden en alles wat met dit een en ander in rechtstreeksch of zijdelingsch verband staat.

▲ In het Bloemendaalsch Weekblad werd de oprichting van de vennootschap tussen Pieter Johannes van Empelen (hier Petrus Johannes genoemd) en Gerrit Jan van Dijk vermeld.

ARTISTIEK BLOEMWERK

BINNENWEG 28

TELEFOON 28080

Van Empelen's Bloemenmagazijn, Heemstede

▲ Advertentie uit het adresboek van Heemstede 1923. Binnenweg 28 werd na omnummering Binnenweg 16.

Beeldhouwer Kees Verkade, geliefd bij het grote publiek

Carla van der Stap

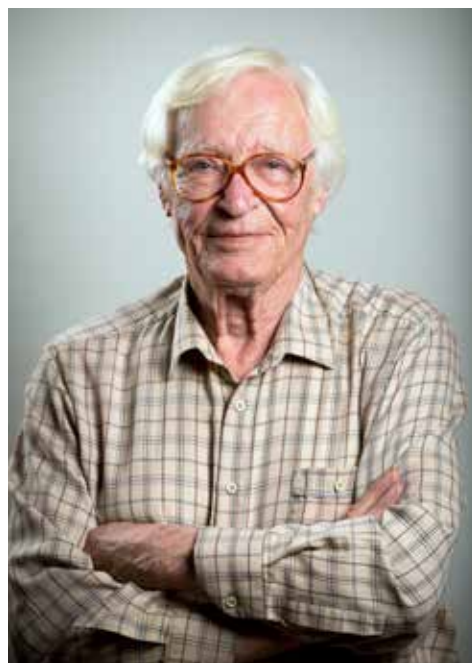
De internationaal bekende beeldhouwer Kees Verkade overleed op 29 december 2020 op 79-jarige leeftijd in zijn woonplaats Monaco. Hij groeide op aan de Vondelkade in Heemstede. Zijn bronzen beelden zijn overal ter wereld te vinden, ook in Heemstede.

Als heel jong kind tekende Kees al graag. School kon hem niet boeien en 's middags na school bekwaamde hij zich thuis in tekenen. Op zijn zestiende begon hij aan een opleiding in de kunsten. Zijn carrière maakte in de jaren zestig een vliegende start en dat maakte hem tot een internationaal bekende beeldhouwer.

De eerste schreden op het artistieke vlak

Korstiaan (Kees) werd als zoon van Willem en Adriana Verkade in 1941 geboren. Vader was procuratiehouder en later fabrieksdirecteur van de kapokmatras-fabriek Peters in Amsterdam. In 1941, als Kees twee weken oud is, overleeft hij op het nippertje omdat in de buurt van hun huis vier bommen gelost werden. Bij het Goudsbloemplein in Aerdenhout, vlak bij de Vondelkade in Heemstede, ontstond een enorme ravage. Zijn broer Wim (1938) was toen drie jaar en herinnert zich nog goed dat alle ramen van de huizen in de omgeving eruit lagen en dat een scherf hun gevel raakte, direct naast het kamertje waar Kees lag.

De broertjes konden al heel jong goed tekenen. Tijdens winteravonden in de oorlog, en na de oorlog als de stroom weer eens was uitgevallen, tekenden ze bij kaarslicht. Om meer licht te hebben zette vader weckflessen gevuld met water rondom de kaars zodat het water het licht versterkte. De blocnotes kwamen van vaders matrassenfabriek en hadden als omslag de tijk die voor de matrassen gebruikt werd.

In zijn middelbareschooltijd had Kees tekenlessen van Gerrit van 't Net en op veertienjarige leeftijd maakte hij stillevens in kubistische stijl. Later maakte hij ook gouaches en zeefdrukken. Op de middelbare school in Bloemendaal (IVO-school 't Heuveltje aan de Parkweg 2) wilde het niet lukken. Kees spijbelde vaak en toen hij na de zoveelste kwajongensstreek van school werd gestuurd koos hij voor een kunstopleiding. Op zijn zestiende besliste hij dat hij reclametekenaar wil worden.

Na een afwijzing door de Rietveld-academie (toen nog Instituut voor Kunstnijverheidsonderwijs geheten) startte hij in 1958 aan de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten in Den Haag. Dat was op voorspraak van de lithograaf Aart van Dobbenburgh,

► *Kees Verkade*
(1941-2020).

De hofstede en de villa Duinlust

Martin Bunnik

Stadsherstel Amsterdam heeft eind 2020 de villa Duinlust aan de Schoollaan in Bennebroek gekocht. Het is de bedoeling er een begeleid woonproject voor jongeren te starten, nadat het gebouw is gerestaureerd en verduurzaamd.

▲ *Huize Duinlust omstreeks 1900.*

In de geschiedenis van Bennebroek hoort de naam Duinlust bij twee verschillende objecten met dezelfde naam, een hofstede en een villa. De villa Duinlust ligt op de rand van de oostelijke flank van de Haarlemse duinwal en is in 1896 gebouwd in opdracht van de bloemist Herman Adolph Parmet. Hij vernoemde zijn nieuwe huis naar de afgebroken hofstede.

De hofstede Duinlust

De hofstede lag ongeveer driehonderd meter ten oosten van de huidige villa

aan de Schoollaan 72. Het is zeer aanmerkelijk dat de hofstede voortkwam uit het gebouw Pollenburch dat we op een kaart uit 1622 kunnen terugvinden. Vermoedelijk behoorde Pollenburch bij een van de blekerijen die al voor 1600 aan de oostzijde van de Oude Heerwech (nu Schoollaan) lagen.

De oudste vermelding van de naam Duinlust dateert pas uit 1802. Op 2 juli van dat jaar verkocht Katharina Bueding, weduwe van Maurits van Grieken, aan Jan van Alkemade een buitenplaats en tuinderij met de naam Duinlust. De totale oppervlakte van

Van der Veldt, groente- en bloemenkwekers aan de Manpadslaan

Jaap Verschoor

Toen Mart van der Veldt in HeerlijkHeden 186 het artikel over de hondenkarren las, herkende hij op een van de foto's direct zijn grootvader. Dat was reden voor hem om contact op te nemen met de redactie. Hij wilde graag meer over zijn familie vertellen, die een groente- en bloemenkwekerij had in het Manpadslaangebied. Jaap Verschoor ging bij Mart en zijn nicht Joke op bezoek.

▼ De Leidsevaartweg bij de brug naar de Manpadslaan. Achter de groentekar met twee honden loopt Juul van der Veldt. Vermoedelijk is de foto niet uit 1903 zoals in HeerlijkHeden 186 gemeld, maar uit 1908 of later.

Mart: 'Mijn grootvader verhuisde in 1908 vanuit Schoten naar het Manpadslaangebied, waar hij een stuk grond pachtte van bloembollenbedrijf Van Waveren en een groentekwekerij begon. Hij zal toen ongeveer 25 geweest zijn. In 1905 was hij getrouwd met Catharina Rooyakkers. Of de foto met de hondenkar inderdaad uit 1903 is, is de vraag, want hij trok immers in 1908 naar Heemstede. Maar dat het mijn opa is, staat vast.'

Opa Juul ging regelmatig naar de groenteveiling aan de Koudenhorn in Haarlem, aanvankelijk met de hondenkar, later met een motorschuit. De oogst bestond uit sla, andijvie, spinazie, wortelen, en later ook tulpen en tulpenbollen. Juul had tien kinderen, die ook op hun beurt voor een rijk nageslacht hebben gezorgd. Mart: 'Wij waren thuis met elf kinderen.' Later zijn ook twee

zonen van Juul in de zaak gegaan: Jan (de vader van Mart) en Nico ('Niek', de vader van Joke). De grond die de Van der Veldts van Van Waveren pachtten, besloeg het westelijk deel van het Manpadslaangebied, de strook langs de Leidsevaart. Het gezin woonde op nummer 24.

Niek en Jan waren een onafscheidelijk duo. In de loop van de oorlog, toen de voedselvoorziening steeds nijpender werd, trok Jan met de motorschuit regelmatig naar 'de Noord' (Noord-Holland boven het Noordzeekanaal) om daar illegaal groente te kopen en in Heemstede te verkopen. Niek bleef dan op de tuin. Mart: 'Ze werden er niet rijk van, want ze gaven de groente weg of verkochten die voor een klein prijsje. Ze wilden de mensen helpen. Als Jan met zijn schuit bij de sluizen van Spaarndam lag, ging in Heemstede al het nieuwtje rond dat hij in aantocht was. Eén keer is dat bijna mis gegaan: vlak voor Amsterdam kreeg Jan motorpech. Een Duits marineschip heeft hem toen op sleeptouw genomen. Gelukkig hebben de Duitsers de lading aardappelen niet ontdekt, want die lag verborgen onder een dikke laag juten zakken.'

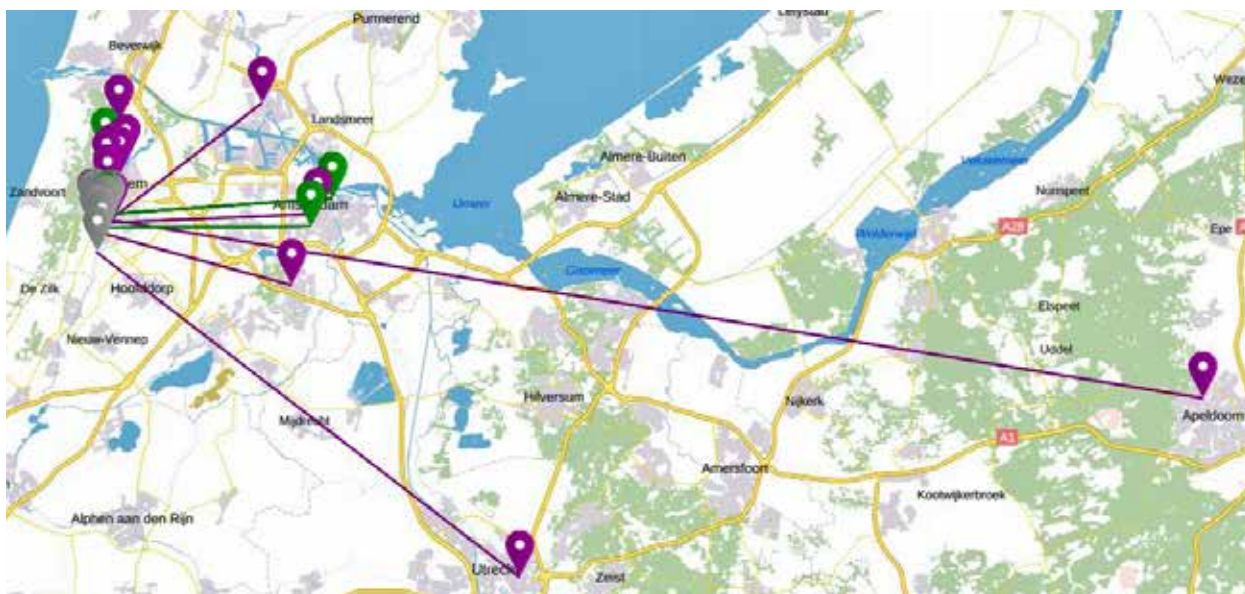
Joke: 'Een ander bijzonder verhaal is dat van hun eerste houten bollenschuur, voor de opslag van tulpenbollen. Die hebben Jan en Niek gebouwd in de oorlog. Het hout jatten ze van de Duitsers, die aan de Bekslaan in Vogelenzang voorbereidingen troffen voor de aanleg van een V1-lanceerinstallatie. Die is er

Geroofde Joodse huizen in de Tweede Wereldoorlog

Anja Kroon

Tijdens de Tweede Wereldoorlog moest de Joodse bevolking toezien hoe hun huizen werden onteigend en later doorverkocht. De Verkaufsbücher, de boeken van de Duitse vastgoedadministratie waarin al deze transacties vermeld staan, zijn vorig jaar door het Nationaal Archief en het Kadaster gedigitaliseerd en bewerkt. Ook in Heemstede en Bennebroek werden de huizen van Joodse eigenaren verkocht.

▲ *Op deze kaart zijn de relaties tussen koper en verkoper van Heemsteedse panden weergegeven. Veel kopers kwamen uit Haarlem, Heemstede of Amsterdam. Op de website Kadaster Labs staan meer interactieve kaarten met informatie.*

In de Duitse Verkaufsbücher staan ruim zeventuizend transacties vermeld van panden die onrechtmatig werden verkocht. De Duitsers hielden een grondige boekhouding bij. Adressen, Joodse eigenaren, kopers met hun adressen, betrokken notarissen, bedragen die betaald zijn en de data waarop de transacties plaatsvonden, het is allemaal nauwkeurig genoteerd. In dit artikel wordt beschreven hoe het traject van huizenroof verliep en er worden enkele opvallende transacties uitgelicht.

Onderzoek naar de Verkaufsbücher

De boeken konden na digitalisering in 2020 meteen op flinke belangstelling rekenen. De dubieuze wijze van

handelen door Nederlanders was nooit goed onderzocht en bleek een bron van nieuwe inzichten, zeker met het oog op mogelijke herstelbetalingen. Verschillende gemeenten bleken namelijk na de oorlog achterstallige belastingaanslagen opgelegd te hebben aan teruggekeerde Joden.

De frauduleuze huizenroof had notarissen, makelaars, hypotheekbanken en allerlei tussenpersonen grote winst opgeleverd. Twee belangrijke onderzoekplatforms, Follow the Money en Pointer, deden met het Nationaal Archief onderzoek naar de instanties en personen die er zonder veel gewetensbezwaren grof aan hebben verdiend. Andere organisaties richtten zich op persoonlijke verhalen en het persoonlijke leed van de overlevenden die na de terugkomst uit